

IK, ROLAND, 58 JAAR IN 2030

Hallo, ik ben Roland, een gewone man, bedacht op basis van het scenario van het team van Professor Pierre Pestieau (ULg). We zijn in 2030, ik ben 58, wat men nog niet zo lang geleden nog 'de pensioenleeftijd' noemde! Mijn leven is heel anders dan dat van mijn ouders op dezelfde leeftijd en daar ben ik blij om.

Voor mijn zoon, Diego, zal alles hierdoor hopelijk gemakkelijker worden. Hij is dan wel nog werkzoekende, maar doordat oudere werknemers nu langer aan de slag blijven, stijgen de beschikbare vacatures en moet hij zich ook geen zorgen maken dat hij lang zal moeten bijdragen voor een te hoog aantal non-actieve gepensioneerden.

Een nieuwe verhouding tot werk

De grote verandering is er gekomen in 2010. Werknemers stopten toen zo vroeg mogelijk met werken (sommigen zelfs al op 57 jaar!). Dat moest absoluut veranderen als we geld wilden vinden om een beter evenwicht te creëren tussen de actieve jaren en het pensioen. Beetje bij beetje schaften we alle mechanismen af die het mogelijk maakten om vroeger te stoppen met werken, zoals het brugpen-

sioen of werkloosheidsuitkeringen zonder controle. Financiële sancties werden terug ingevoerd voor mensen die zonder geldige reden voortijdig stopten met werken. Iedereen begreep dat we voortaan langer moesten werken.

Iedereen werkt nu tot 68 jaar en er is zelfs sprake van die leeftijd te verhogen naar 70. De «ouderen» van vandaag zijn in niets te vergelijken met die van vroeger. We leven langer en de leefomstandigheden zijn ook sterk verbeterd. Ik weet dat ik langer zal moeten werken dan mijn vader, maar dat stoort me helemaal niet. De werkgevers hebben begrepen dat hun oudere werknemers nog steeds competent zijn en dat het vooral belangrijk is te blijven investeren in opleidingen. De arbeidsmarkt is veel gastvrijer voor 'bijna-ouderen' zoals ik.

Ik denk er zelfs over na om na mijn pensioen nog wat verder te werken. Voortaan kunnen we immers een loon blijven ontvangen ook als we op pensioen zijn en dat vind ik een grote vooruitgang. Ik herinner me nog dat mijn vader het heel moeilijk had toen hij van de ene dag op de andere niet meer naar kantoor mocht gaan, niet meer in groep kon eten in de kantine, enz. Ik zie het wel zitten om de nieuwe mensen in het bedrijf op te leiden gedurende bijvoorbeeld twee halve dagen per week.

"IK WEET DAT IK
LANGER ZAL MOETEN
WERKEN DAN MIJN
VADER, MAAR DAT
STOORT ME HELEMAAL
NIET"

Zelfredzame ouderen

Dat de mentaliteit zo sterk veranderd is, is te wijten aan de serieuze sociale problemen die de 'vergrijzing van de bevolking', zoals men het toen noemde, veroorzaakte. Twintig jaar geleden, in 2010, lieten we de 'ouderen' geen keuze. Ze werden ofwel bestempeld als 'ramp voor de publieke financiën' of we zeiden dat ze zich nuttig moesten maken door hun familie te helpen of zich te engageren als vrijwilliger voor allerlei verenigingen.

Vandaag staan de ouderen, in tegenstelling tot vroeger, in het centrum van de politieke vraagstukken die hen aanbelangen, er wordt bijvoorbeeld heel veel gepraat over hun 'autonomie'. Dat onderwerp is nog belangrijker geworden dan dat van de pensioenen. Het moet immers worden gezegd dat het aantal

Ik vind dat het denkbeeld over oudere werknemers sterk is veranderd. De lonen van mensen die al lang werken zijn niet meer afhankelijk van hun anciënniteit, dat is waar, en soms hebben mensen op het eind van de carrière zelfs jobs die minder goed betaald zijn. Maar daardoor zijn werkgevers veel minder snel geneigd om oudere werknemers, die ze vroeger te duur vonden, te ontslaan. Je merkt vooral dat men is afgestapt van het idee dat je de ouderen moet ontslaan om plaats te laten voor de jongeren.

personen ouder dan 85 zal verdubbelen tegen 2050. Het is dus niet minder dan normaal dat we erg aandachtig zijn voor hun 'welzijn'. Twintig jaar geleden begonnen we pas te praten over de verwaarlozing van ouderen, ondertussen is dat een prioritair onderwerp binnen de publieke gezondheidszorg.

Ook de financiële autonomie van ouderen is vandaag een belangrijke aandachtspunt. De pensioenen werden aangepast aan de kost van het leven, maar vooral mensen met een laag inkomen, zoals bijvoorbeeld mijn moeder, hebben nu een veel beter pensioen dan ze vroeger zouden gehad hebben. Om dat allemaal te kunnen verwezenlijken hebben we veel vooruitgang geboekt in de manier waarop we het beschikbare geld gebruiken. We wisten dat er steeds meer ouderen zouden zijn en dat ze veel ouder zouden worden en we zijn erin geslaagd een sociale zekerheidsstelsel op poten te zetten dat duurzaam in de tijd is.

Een rechtvaardiger pensioen

Op een zeker moment waren er heel veel oudere mensen die in armoede leefden omdat de pensioenen te laag waren. De regering besloot daarop dat hun naasten voor hen moesten zorgen. Familiale solidariteit was de oplossing die de regering bood. Voor sommigen verliep dit goed, maar voor anderen helemaal niet. We leven immers in de 21ste eeuw en kinderen wonen niet meer dicht bij de ouders. Bovendien hadden de kinderen niet altijd veel zin om heel de tijd voor hun ouders te zorgen. Die fameuze 'morele verplichting' kan soms een uitputtende taak zijn die we ondergaan in plaats van dat het een blijk van liefde is.

Mijn moeder heeft twee jaar voor mijn vader moeten zorgen. Ze was er dag en nacht voor

hem en dat heeft haar echt uitgeput. Ze is die uitputting eigenlijk nog altijd niet te boven gekomen. Vandaag wordt gezegd dat deze vrouwen die zorgen voor hun naasten, waarschijnlijk langer in goede gezondheid hadden geleefd als ze die zorg niet, vaak helemaal alleen, op zich hadden moeten nemen. Ze zijn eigenlijk dubbel gestraft, want de afhankelijkheid van

hun naasten zorgt ervoor dat zij later ook afhankelijker zullen zijn. De vrouwen van die generatie zijn zwaar benadeeld. Toen mijn moeder de pensioenleeftijd bereikte in 2010 waren de pensioenen laag en mensen met lage pensioenen zoals zij betaalden steeds meer voor noodzakelijke zaken zoals huur, gezondheidskosten of verwarming. Bovendien waren de verschillen tussen de hoogste en de laagste pensioenen heel erg hoog. Nadat ze loontrekkende was, heeft ze jarenlang een klein bedrijfje gehad waardoor ze een heel klein pensioen had (ongeveer 600 euro), terwijl ambtenaren een pensioen kregen van 2 000 euro per maand.

"VROUWEN HEBBEN EEN
INDIVIDUALISERING VAN
HUN RECHTEN GEKREGEN,
WAT BETEKENT DAT
ZE HET PENSIOEN
KRIJGEN DAT ZE HEBBEN
BIJGEDRAGEN"

De verschillen waren ook erg groot tussen diegenen die, zoals mijn moeder, enkel een 'wettelijk' pensioen had en diegenen die daarbovenop nog een 'aanvullend' pensioen hadden. Bovendien had-

den veel vrouwen ook geen volledige carrière, ze stopten immers vaak met werken toen de kinderen klein waren, waardoor hun pensioenen nog lager waren. Het is dus niet verwonderlijk dat vrouwen van haar leeftijd vandaag nog steeds tot de armsten behoren.

Voor mijn partner, Soumia, zal het anders zijn en dat is maar goed ook. Vrouwen hebben een individualisering van hun rechten gekregen, wat kort gezegd betekent dat ze het pensioen krijgen dat ze hebben bijgedragen. Ze hebben dus de keuze: ze kunnen gaan werken en een 'wettelijk' pensioen krijgen of ze kunnen thuisblijven, maar dan moeten ze een verzekering nemen die hen later een pensioen zal uitkeren. Vrouwen van haar generatie zijn dus gemotiveerder om aan het werk te blijven en ze blijven steeds minder thuis, niet zoals vroeger toen ze op het overlevingspensioen rekenden waarop ze recht hadden dankzij hun man, zelfs als ze nooit hadden gewerkt.

Wat mij geruststelt is dat politici hebben begrepen dat ze vooral moet inzetten op de kleine pensioenen, zoals dat van mijn moeder, en dat ze niet enkel mogen rekenen op familiale solidariteit. Het minimumpensioen wordt regelmatig aangepast, je kan er nu ten minste echt waardig van leven, zij het dan zonder gekke uitgaven te doen. Diegenen die moeten stoppen met werken omdat ze ziek zijn of omdat niemand hen nog wil aanwerven, krijgen geen strafpunten meer voor hun pensioen zoals in de tijd van mijn vader.

Vandaag heeft ook iedereen een tweede pensioen dat automatisch wordt opgebouwd,

waardoor iedereen elke maand een bijkomend bedrag krijgt bovenop het pensioen. Vroeger waren het vooral mensen met geld die dat deden zij konden de bedragen fiscaal aftrekken, wat vandaag trouwens niet meer kan. Daardoor kwamen er budgetten vrij om het pensioenstelsel te veralgemenen en de bedragen voor iedereen gelijk te maken. De ambtenaren waren niet echt tevreden dat de pensioenen voor iedereen gelijk werden, zij krijgen daardoor immers veel lagere pensioenen.

Mijn moeder heeft weinig uitgaven en dankzij haar hoger pensioen zal ze onze zoon, Diego, kunnen helpen met zijn eigen woning. Het is niet meer zoals in de 20ste eeuw, waar je absoluut in het 'ouderlijke huis' moest blijven wonen om dat te kunnen doorgeven aan je kinderen, zelfs als er veel trappen waren, het huis dringend moest worden geïsoleerd en, in het geval van mijn moeder, het huis in een afgelegen dorp ligt.

De regering heeft ook geprobeerd om mensen aan te moedigen om in lijfrentesystemen te stappen, maar dat had niet veel succes. In 2015 werd er heel veel gepraat over het aanpassen van de publieke ruimte aan de noden van oudere mensen, maar daar is niets van

in huis gekomen. We beseften dat dit ongelijkheden zou creëren tussen de verschillende gemeenten, rijke gemeenten zouden immers veel meer projecten kunnen organiseren.

Het idee dat oudere mensen verhuizen naar nieuwe woningen, die meer aan hun behoeften voldoen, is daarentegen wel algemeen aanvaard. Mijn moeder is nu aan het overwegen om naar de stad te verhuizen, naar een klein appartement dicht bij Soumia en mij. Ze zal zich geruster voelen, zal gemakkelijker boodschappen kunnen doen en afspreken met haar vriendinnen die ondertussen ook naar de stad zijn verhuisd. Haar huis zal ze aan haar kleinzoon geven, want het is nu mogelijk om 'patrimonium' te schenken

"HET IDEE DAT OUDERE MENSEN VERHUIZEN NAAR NIEUWE WONINGEN, DIE MEER AAN HUN BEHOEFTE VOLDOEN, IS ALGEMEEN AANVAARD"

aan familieleden zonder daarop belastingen te moeten betalen.

Langer actief blijven

Niet enkel de mentaliteit is veranderd, maar ook de manier van leven van de ouderen is totaal verschillend met die van 20 of 50 jaar geleden. De 'senioren' staan niet meer buiten de maatschappij zoals vroeger. Voor Soumia en ik, die hoogstwaarschijnlijk ouder dan 80 zullen worden, zal het normaal zijn om actief te blijven na het pensioen, bijvoorbeeld

"ZWARE ZORGAFHANKELIJKHEID, IN HET BIJZONDER VEROORZAAKT DOOR ALZHEIMER, DUKT MINDER SNEL OP ALS PERSONEN ACTIEF BLIJVEN"

veroorzaakt door Alzheimer, minder snel opduikt als personen actief blijven. Het is dus normaal dat er veel dingen worden georganiseerd die ervoor zorgen dat 'senioren' zich niet op zichzelf terugplooiën.

Mijn moeder heeft zich tot op haar tachtigste kunnen bezighouden met de kinderen van het dorp, zo las ze bijvoorbeeld verhalen voor tijdens de naschoolse opvang. Maar ze is nooit naar het Dienstencentrum in het dorp geweest om te leren hoe ze met een computer moet werken. Als ze nu papirassen moet regelen, komt ze gewoon naar ons, zo wandelt ze nog eens en moet ze daar haar hoofd niet over breken.

Ze zegt vaak dat de jongeren van vandaag een mooiere toekomst tegemoet gaan. Toen zij 60 was, leefde iedereen alsof de factuur van hun keuzes moesten betaald door de toekomstige generaties. Vandaag zijn we minder genereus voor ouderen dan vroeger, maar we zijn er wel in geslaagd een pensioensysteem voor iedereen te creëren dat houdbaar is voor de toekomst. En voor ouderen die tijdens hun leven nooit echt veel financiële middelen hadden, hebben het nu zonder twijfel beter dan met de vroegere pensioensregeling.

als vrijwilligers die bijdragen aan het sociaal leven in onze buurt.

Vrijwilligerswerk wordt nu ook aangemoedigd met fiscale premies. We weten ondertussen dat zware zorg afhankelijkheid, in het bijzonder